

Újra kell gondolni az intézkedéseket

Lassan 10 éve, hogy elkészült egy sertésstratégia, amelynek az volt a célja, hogy a sertések akkor 3 milliós számát a duplájára növelje az ágazat. Ezt a számot máig nem sikerült elérni – sőt, az ellenkezője történt. Egy mondat erejéig érdemes visszatekinteni a múltba: 1984-ben a hazai sertésállomány meghaladta Dániáét, és alig maradt el a spanyol állománytól. Máhr András, a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének főtítkárhelyettese és Oláh Endre, a MOSZ főtanácsosa közösen fejtette ki a véleményét arról, hogy mi okozza a sertéságazat évek óta tartó mélyrepülését.

A sertéságazatot az ág is húzza, kezdte mondandóját a főtítkárhelyettes. Emlékeztetett rá, hogy 2011-ben elkészült a sertéságazat stratégiája, amely azt a célt tűzte ki, hogy a sertéságazatot rendbe tegyék, és hogy 10 éven belül minimum 6 millióra nőjön a hazai sertésállomány. Hamarosan letelik a 10 év, de a sertésállományban nem hogy növekedést, hanem csökkenést vagyunk kénytelenek tapasztalni. A legfrissebb KSH-felmérés szerint 2,87 millió sertést számoltak össze az ólakban. Az elmúlt időszakban beigazolódott, hogy az állomány nagysága 3 millió egyed körül ingadozik, ami nagyon messze van a 6 millió sertéstől, mondta *Máhr András*.

Ideje számot vetni, hogy milyen problémákkal kell szinte naponta megküzdenie a sertéságazat szereplőinek, jelentette ki a főtítkárhelyettes. Már 2010-ben is jól látszott, hogy a kistermelői-családi gazdaságokban nevelt sertések eltűnnek a rendszerből. Ennek okait most nem érdemes boncolgatni. Magyarországon a gazdasági szervezetek tartják a sertésállomány 80 százalékát, de közülük is alig 130 gazdaság tart 5000 hízónál többet. Sok intézkedés gátolja az ágazat fejlődését. Máhr András a PRRS-programot említette elsőként, amit 2014-ben hirdetett meg a kormány. Öt éve az a döntés született, hogy Magyarország teljes PRRS-mentessége a cél. A PRRS a fiatal malacokban önállóan, vagy később társult fertőzés formájában légzőszervi megbetegedést okozhat, míg idősebb sertések esetében szaporodási zavarok kiváltója lehet. Ugyanakkor megfelelő odafigyeléssel – a sertéstartóktól kapott visszajelzések alapján – a telepek hatékonyságát érdemben nem rontja. A fertőzés világszerte elterjedt, és terjedőben van. A programmal az a probléma, hogy idehaza nagyon nehezen vagy egyáltalán nem

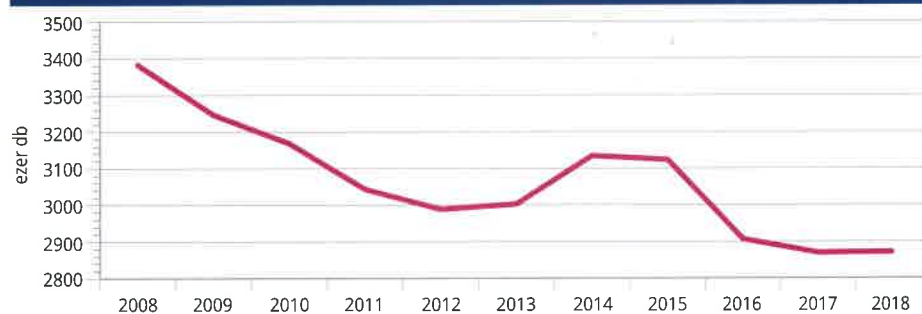
megvalósítható. Néhány országban (például Dániában, Hollandiában stb.) már megkísérelték (jóval nagyobb összeget rááldozva, mint mi), de objektív okok miatt felhagytak a programmal: a PRRS-fertőzés minduntalan visszaköszönt.

Az is tény, hogy a piac nem ismeri el a hús PRRS-mentességét, vagyis nem hajlandó felárat fizetni az ilyen végtermékért. Ez azért is lehet, mert a betegség a sertéshús emberi fogyasztásra való alkalmasságát egyáltalán nem befolyásolja. Az sem mellékes, hogy a mentességet csak jelentős ráfordítással lehet elérni, vagyis többbe kerül a leves, mint a hús. A programra sokmilliárd forintot elköltött az állam és a gazdálkodók. Jó néhány olyan gazdaság van, ahol becsülettel, a jogszabálynak megfelelően elvégezték a mentesítést, de ma mégis olyan helyzetben vannak, hogy az utolsó vizsgálati eredményekben kimutatott pozitív minta miatt a kocák termékenyítésének befejezésére és az állomány kivágására kényszerülnek. Ezzel jelentős veszteséget kell elszenvednie a gazdálkodóknak, mert nemcsak hogy nem kapnak teljes kártérítést (a kártérítés legfeljebb a valós költségek 60-70 százalékát fedi le), hanem kiesik a termelésből 1-1,5 év, amíg a gazda nem tud végtermékkel megjeleníteni a piacon. Eközben a költségeket to-

vábbra is állnia kell, ami bevétel nélkül meg lehetőségen nagy teher. Emellett nagy a felelősség is, hiszen a dolgozók bérét, az állandó költségeket fizetniük kell. Az agrártárca és az ágazat szereplői tavaly decemberben kötöttek egy megállapodást, ami némi könnyítést hozott. Ennek lényege, hogy vakcinázott, úgynevezett MV-mentes állományt is elegendő elérni. De a megállapodás szerinti rendelet módosítására még nem került sor, és Damoklész kardjaként lebeg a termelők feje felett, hogy termékenyítési tilalmat rendelnek el az érintett telephelyen. Igaz, ilyen intézkedésre egyelőre nem került sor.

Fontos megemlíteni a fejlesztéseket is. A sertéságazat stabilizálásához és az állomány növeléséhez egyetlen út vezet, mégpedig a szakosított telepek korszerűsítése. A főtítkárhelyettes hangsúlyozta, hogy a múltat nem lehet visszahozni, hiú ábránd volna a háztáji sertéstartás felfutására várni, a jövő a korszerű, hatékony szakosított telepeké, ezek megvalósítása viszont igen komoly beruházási költségekkel jár. Elvileg az uniós vidékfejlesztési támogatásból volna erre forrás. De eleve problémát okozott az a döntés – különösen az állattartó ágazatokban –, hogy a fejlesztési forrásokat 80-20 arányban osztják el, azaz a források legfeljebb 20 százaléka fordítható szakosított telepekre. Ez a

A sertésállomány alakulása

korábbi támogatásoknak csak a töredékét jelenti. Nem csoda, hogy gyorsan lekötötték a rendelkezésre álló pénzeket.

Ellenben a korábban tervezett fejlesztések jelentős része – becslések szerint 20-25 százaléka – nem valósul meg. Ennek okait is érdemes felsorolni. A pályázati rendszerben 2 évet adnak a fejlesztések megvalósítására – de a pályázat kiírása és az elbírálás között több mint 2 év telt el. Ezalatt a beruházási költségek – különösen az építési fejlesztések esetében – drasztikusan, 30-50 százalékkal megrágtak. Ha időben elbírálták volna a pályázatot, akkor erre nem került volna sor. A többletköltségek kompenzációjára viszont nem adtak opciót, annak ellenére, hogy több operatív programban megteremtették ennek a lehetőségét. Az érintettek helyzetét az is nehezítette, hogy a beadott üzleti tervet nem tudják megvalósítani a beruházás csúszása miatt. A fejlesztési terv sem állja már meg a helyét, és nemcsak azért, mert nincs elegendő pénz, hanem mert ennyi idő alatt a műszaki tartalom is változhatott. A fejlesztések sehol sem tartanak, és a tervezett beruházások egy része nem is valósul meg. Emiatt a modernizáció, amire nagy szüksége volna az ágazatnak, nagyrészt csorbát szenved, jelentette ki Máhr András.

Az idén január 11-én életbe lépett földforgalmi törvénymódosítás tovább szigorította és megnehezítette azt, hogy az állattartók gondoskodni tudjanak a takarmányellátásról. A törvény korábban úgy rendelkezett, hogy az igazolt állattartó telep elővásárlási, előbérleti joggal rendelkezett. Ezeket a feltételeket azonban – önálló képviselői indítványokkal – jelentősen szigorították. A módosítások egy része még támogatható is, például az, hogy a visszaélések kiszűrése érdekében nem 1, hanem 3 évig kell nyilvántartott telepként működni ahhoz, hogy ezeknek az előjogoknak érvényt szerezhessenek. Két dolog viszont érthetetlen és elfogadhatatlan. Az egyik: az előjogokat kettéválasztották abrakfogyasztó és kőrödőállományokra, így az abrakfogyasztó állományt tartóknak csak a szántóföldek, a kőrödőket tartóknak csak a legelők vonatkozásában van előjoga. A legnagyobb probléma az, hogy az új törvény szerint az állattartónak akkor van előjoga, ha a telepe nyilvántartott takarmányvállalkozásnak minősül. A takarmányvállalkozások engedélyezése, nyilvántartása európai uniós előírás, ami arról szól, hogy ha valaki takarmányt állít elő, és a piacon megjelenik vele, akkor ellenőrizhetőnek kell lennie, hogy mit tartalmaz a takarmány. Az uniós rendelet,

Oláh Endre, a MOSZ főtanácsosa azzal egészítette ki a főtípkárhelyettes mondandóját, hogy a sertéságazat kilátásai kapcsán szólni kell az afrikai sertéspestis jelentette fenyegetésről is. A hatásai jó ideje érezhetők, de a probléma felbukkanása egy uniós szinten is jelentős sertés kibocsátású tagállamban nálunk is rendkívül kedvezőtlen piaci hatásokkal járhat. Átrendeződtek a külpiazi értékesítési lehetőségek is: az oroszok lassan önellátóvá válnak (bár az embargó miatt amúgy sem tudunk oda szállítani), és bár a keleti piac igénye nő, az afrikai sertéspestis miatt e piacok jó része bezárult előttünk, és a visszahódításuk nem lesz kis feladat.

Gondot okoz továbbá, hogy a hazai vágókapacitást – épp az alacsony állomány miatt – nem tudják hazai sertés vágással lekötni. Jelentős mennyiségű húst importálunk Németországból, Spanyolországból, Lengyelországból. Továbbra is nettó húsimportőrök vagyunk, és 2018-ban nemcsak mennyiségben, hanem értékben is meghaladta az import nagysága az exportét. Magyarországon a húspar egyre inkább koncentráldódik, néhány nagyüzemi vágóhídon összpontosul a vágás. Ez még kiszolgáltatottabbá teszi a sertéstartókat, mert az értékesítési csatorna „egyfázisúvá” válik, és ha abban bármilyen probléma keletkezik, az komoly gondokat okozhat.

Január elsejével megváltoztak a sertés-állattóléti támogatás feltételei is: két jogcím (a fény és az ivóvíz minőségű víz biztosítása) de minimis támogatássá vált. (De minimis támogatás címen az érintettek 3 év alatt legfeljebb 15 ezer, a későbbiekben várhatóan 25 ezer euró támogatást vehetnek igénybe, az összes ilyen jogcímet figyelembe véve.) Ezek a jogcímekek adták a termelők által lehívott sertés-állattóléti támogatások harmadát. A szakosított állattartó telepeknél ez a keretösszeg nagyon hamar kimerül, emiatt jelentős forráskiesést szenvednek el. Ahhoz, hogy az árutermelő sertéstartók ne veszítsenek az állattóléti támogatásból, át kellene alakítani a rendszert. Erre módot ad például az antibiotikum-használat visszaszorítására irányuló uniós rendelet, amire fel kellene készülnie az ágazatnak, mivel eszerint 2-3 éven belül drasztikusan csökkenteni kell az antibiotikumok használatát, és a preventív antibiotikum-használatot is vissza kell szorítani. Az állattóléti keretben megtakarított összeget jó volna ezen a címen a gazdálkodókhöz juttatni, hogy felkészüljenek az antibiotikum használatának kivezetésére, mondta végezetül a főtanácsos.

és ezen az alapon a magyar jogszabály is kimondja, hogy azon takarmányvállalkozásoknak nem kell ilyen bizonyítvánnyal rendelkezniük, amelyek csak saját használatra állítanak elő takarmányt, és ha az az egyszerű fizikai feldolgozáson kívül semmilyen más műveleten nem megy keresztül. Ebből adódóan az állattartók 20-30 százalékának nincs bejelentkezési kötelezettsége – ami azt jelenti, hogy nekik nincs elővásárlási joguk földvásárláskor.

Azzal a gazdaságpolitikai céllal, hogy az agrárágazat versenyképessége, hatékonysága javuljon, és a lehető legnagyobb hozzáadott értéket állítsuk elő, egyet kell érteni, a józan ész is ezt diktálja. De miért születtek ilyen intézkedések? Máhr András szerint ahhoz, hogy a sertésprogram megvalósuljon, újra kell gondolni az intézkedéseket. A versenyképesség javításához egyetlen út vezet, mégpedig a fejlesztés, már csak azért is, mert ezen a területen van a legnagyobb munkaerőhiány. Érthető, hogy egyre kevesebben akarnak 365 napon keresztül nehéz fizikai munkát végezni állattartóként, állatgondozóként. A jövő útja – és már vannak

példák erre – a robotizáció, a digitalizáció, hiszen a munkaerőt ki lehet váltani technikával, technológiával. Persze ez sem éri meg mindenhol.

A beruházási támogatás egyik fontos előírása a munkaerő megtartásának, bővítésének kötelezettsége. Az állattenyésztés esetében éppen ezek az előírások hatnak a hatékonyság növelése, a versenyképesség javítása ellen, elvégre a fejlesztések jelentős része a munkaerő kiváltására irányul, ráadásul egyre kevésbé tarthatók be, mert nem biztos, hogy lesz új munkaerő. Nem véletlen, hogy a megyei munkaerő-közvetítő irodákban egyre több az igénybejelentés ilyen munkaerőre, de a válaszok zöme nemleges. Fontos lenne tehát, hogy a kialakult helyzethez igazítsák a feltételeket, és olyan, valódi fejlesztéseket szolgáló támogatásokra lenne szükség, amelyek segítik az ágazatot a kitűzött célok elérésében. Rossz üzenet az állattartó, a sertéstartó gazdák számára, hogy a fejlesztésekhez kapott támogatást elviszi az áremelkedés, mondta végezetül Máhr András.

H. Gy.